

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЦІЛЕСПРЯМОВАНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНИХ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Постановка проблеми та актуальність дослідження. На сьогодні в педагогіці триває перехід освіти від моделі, центром якої є викладач, до моделі самостійного здобування знань, яка сфокусована на студентові (С.М. Амеліна, О.Е. Коваленко, М.І. Лазарев, В.А. Петрук, О.Г. Романовський, І.В. Соколова та ін. [1, 7-9, 13 та ін.]). Навчання стає таким же важливим, як і викладання. Сучасна педагогіка відмовляється від “авторитарного управління”, в якому студент виступає “об’єктом” керівних впливів, і переходить до системи організації і стимулювання пізнавальної самостійності суб’єкта – студента, створення умов для творчості, до навчання творчістю, педагогіки співпраці (В.Г. Коваленко, О.Б. Коломієць, О.Л. Коношевський, О.П. Попова, В.К. Щербіна та ін.) [6, 8, 12 та ін.].

Для подолання кризових явищ, нездоланих цілком у всіх сферах суспільства, що здійснює демократичні перетворення, робиться акцент на необхідності підготовки не просто фахівців, а фахівців-професіоналів, і професіоналів з високим не тільки професійним, але й насамперед особистісним, лідерським, професійним потенціалом.

Зазначимо, що відбулись істотні зміни у вимогах до сучасних фахівців. Вони повинні бути конкурентоздатними, мобільними – це скоріш професіонали-лідери. Саме ці сучасні фахівці повинні вміти працювати в змінному середовищі, мислити масштабно і, як правило, управляти підлеглими, маючи для цього значно менше часу. Вони повинні вміти зосередити людей на досягненні конкретної соціально значущої мети, надихати і підтримувати співробітників, не знімаючи з них при цьому відповідальності за успіх тієї чи іншої справи.

Усе це досить сильно відрізняє їхню діяльність від роботи професіоналів в минулому, які: ставили на перше місце потреби організації, а не працюючих у ній людей; прагнули уникати ризику (сучасний фахівець професіонал готовий ризикувати); цікавилися тільки питаннями, що належали до їхньої компетентності (сучасний же фахівець професіонал цікавиться питаннями всієї організації, прагне стати надійним партнером для інших підрозділів); ставився до людей як до взаємозамінного ресурсу організації (зараз ставиться до персоналу як до самого коштовного ресурсу організації і знає, наскільки важко знайти заміну для гарного працівника) тощо.

Мета статті полягає в розкритті сутності цілеспрямованої педагогічної діяльності викладачів технічних університетів, спрямованої на формування конкурентоздатних фахівців в умовах інноваційного розвитку суспільства.

Основна частина роботи. Зміна вимог до сучасних фахівців ХХІ століття потребує і нових підходів у їх підготовці. Вони повинні бути пов’язані зі *зміною змісту освіти, що передбачає*: 1) в першу чергу виключення застарілих дисциплін; 2) реорганізацію змісту дисциплін, що належать як до циклів гуманітарних і соціально-економічних дисциплін, так і фундаментальних і професійно орієнтованих дисциплін; 3) включення в навчальні плани нових дисциплін, що відбивають напрацювання й досягнення сучасних наукових досліджень, які відповідають вимогам часу.

Особливого перегляду та переосмислення потребує підхід до використання педагогічних технологій. Саме останні слід розглядати як системний, концептуальний, об’єктивний, інваріантний опис діяльності викладача і студента, спрямований на

досягнення освітньої мети. З огляду на те що технології є педагогічною діяльністю, яка максимально реалізовує в собі закони навчання, виховання й розвитку особистості і тому забезпечує її кінцеві результати, проблеми підготовки сучасних фахівців неможливо обійти стороною, а перш за все питання, що стосуються застосування педагогічних технологій, як традиційних, так і нових. Сьогодні будь-яка діяльність може бути чи технологією, чи мистецтвом. З мистецтва, що ґрунтується на інтуїції, усе починається, а технологією, що ґрунтується на закономірностях науки, завершується.

Традиційно склалося, що викладач технічного вищого навчального закладу не має базової освіти педагога і приходять у викладання через науку, закінчивши аспірантуру, де вивчається і здається курс педагогіки і психології, захистивши дисертаційну роботу з обраної наукової спеціальності. Педагогічна майстерність напрацьовується роками завдяки досвіду викладацької роботи. Нерідко педагогічні технології асоціюються лише тільки з технологіями навчання, а саме технологіями навчально-пізнавальної діяльності і її управлінням.

Експертна оцінка переважного використання педагогічних технологій у процесі підготовки майбутніх інженерів в умовах технічного університету

Класифікаційні ознаки	Педагогічні технології
Характер освіти і структури	Навчальні, виховні, загальноосвітні, професійні, гуманістичні, технократичні
Організаційні форми	Індивідуально-групові, диференційоване навчання
Підхід до особистості учня	Авторитарні, особистісно орієнтовані, технології педагогічного співробітництва
Напрямок модернізації існуючої традиційної системи	Цілісні технології авторських шкіл, дидактичне реконструювання матеріалу
Категорія студентів	Масова технологія, технології роботи з обдарованими студентами

Отже, сучасні педагогічні технології, що застосовуються в підготовці майбутніх фахівців в умовах технічного університету, можна класифікувати так: *за організаційною формою* (класно-урочні; академічні; індивідуальні; групові; диференційоване навчання тощо); *за типом управління пізнавальною активністю* (класичне лекційне; навчання за книгою; навчання за допомогою ТЗН; система малих груп; комп'ютерне навчання; програмоване навчання тощо); *за підходом до особистості* (особистісно орієнтовані; технології співробітництва тощо); *за домінуючим методом* (евристичні, творчі; діалогічні; проблемні, пошукові; ігрові; програмоване навчання тощо); *за напрямом модернізації існуючої традиційної системи* (на основі гуманізації, гуманітаризації і фундаменталізації; на основі методичного і дидактичного реконструювання матеріалу; на основі ефективності організації та управління тощо).

Педагогічні технології в підготовці сучасних інженерних кадрів варто розглядати як систему психологічних, педагогічних, дидактичних, методичних процедур взаємодії викладачів і студентів, з урахуванням їх здібностей і нахилів, спрямованих на проектування й реалізацію змісту, методів, форм і способів навчання, адекватних цілям освіти, змісту майбутньої діяльності та вимогам до професійно важливих якостей сучасних фахівців.

До числа таких технологій відносять: метод проблемного навчання; модульне навчання; розвиваюче навчання; контекстне навчання; діалогові технології; ділові ігри; моделювання ситуацій; тренінги; технології самоменеджменту. Звертають на себе увагу технології управління пізнавальною діяльністю. Серед них: класичне лекційне, система малих груп, програмоване навчання, комп'ютерне навчання тощо.

Експертна оцінка (таблиця) показала, що саме на перерахованих вище технологіях і загострюють свою увагу багато наших викладачів, нерідко віддаючи перевагу окремим їх видам із наведеного вище переліку, а не використовують системний підхід і не розглядають їх у комплексі. Хотілося б підкреслити, що ці технології прийнято підрозділяти залежно від класифікаційних ознак. Отже, педагогічні технології – це проект педагогічної системи, яка реалізується практично. Тепер *педагогічні технології – це значний арсенал опису діяльності педагога й студента, спрямований на досягнення освітньої мети.*

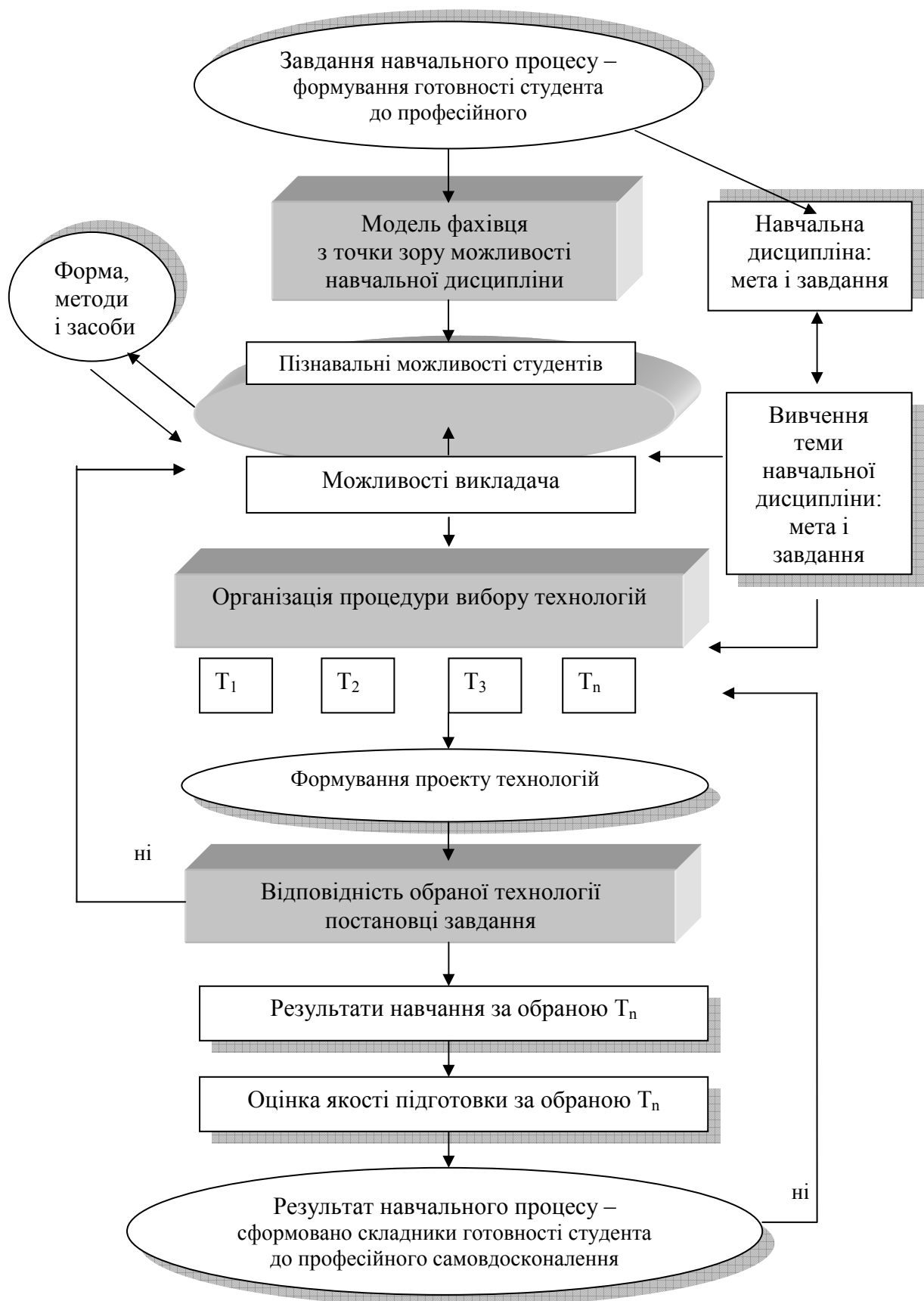
Ураховуючи різні підходи до визначення функцій професійної підготовки майбутнього фахівця в теорії вищої освіти, розглянемо підготовку інженера в умовах технічного університету як складну динамічну систему, якій властиві певні функції, що забезпечують її стійке існування. Ці функції умовно можна поділити: *по-перше*, на внутрішні (освітня, розвиваюча, виховна), що відображають можливості самої системи професійної підготовки, взаємозв'язок і взаємозалежність її окремих компонентів; *по-друге*, на зовнішні (координувальна та інтегрувальна), що відображають відношення професійної підготовки фахівця до компонентів системи освіти в цілому, їх взаємодію і закономірні зв'язки.

Вищезначене підкреслює необхідність існування спеціальної технологічної підготовки викладача до занять. Зупинимось на розгляданні моделі вибору технології навчання у процесі підготовки майбутнього інженера до професійного самовдосконалення в технічному університеті, що знайшла своє відображення на рисунку.

На рисунку подано алгоритм вибору (проектування) і застосування моделі технології, яка має бути запроваджена в навчальний процес з метою підготовки майбутнього інженера в циклі психолого-педагогічних і управлінських дисциплін, а також формування у студентів готовності до професійного самовдосконалення в умовах технічного університету.

Звернемо увагу, що в алгоритмі враховується дія як суб'єктивного чинника (пізнавальні можливості студента і можливості викладача), так і об'єктивних чинників, поданих у вигляді: мети і завдань вивчення теми навчальної дисципліни, що впливають із мети і завдань навчальної дисципліни, наведених у навчальній і робочих програмах; складників моделі фахівця, які з точки зору навчальної дисципліни формує викладач; форми, методів і засобів навчання, що наведені у схемі окремим блоком.

Зазначимо, що в реальному процесі навчання в багатьох випадках і модель фахівця, і засоби, методи і форми навчання мають суб'єктивний характер, залежать від особистості викладача. Важливим складником блоку “можливостей” є також пізнавальні можливості студентів, які теж необхідно враховувати викладачу при проектуванні і виборі певної технології задля вирішення мети й завдань навчального процесу. Отже, професійна компетентність викладача, усі її складники – спеціальний, психолого-педагогічний, методичний, прагнення і робота із самовдосконалення - покликані забезпечити максимальне наближення до об'єктивного відображення моделі фахівця і забезпечити науково обґрунтований вибір та застосування певної технології

Модель вибору технології навчання у процесі підготовки майбутнього інженера до професійного самовдосконалення в технічному університеті

Процедура вибору технології відбувається відповідно до наявних можливостей і має відповідати меті й завданням навчального процесу. Враховується також і її

можливість модифікації у процесі реалізації. Вибір проекту технології навчання може визначатися: *по-перше*, оцінкою ситуації і власних засобів; *по-друге*, значущістю діяльності викладача з огляду на особистісний досвід; *по-третє*, типом відношення технології до мети; *по-четверте*, впливом стереотипів методичної діяльності викладача.

Серед функцій, які повинен виконувати викладач під час організації навчального процесу, головна мета якого – підготовка майбутнього інженера до професійної діяльності, розвитку свого особистісно-професійного потенціалу, виокремлюємо такі: ціле покладання, проектувальна, конструктивна, управління, організаційна й комунікативна. Результат навчання за обраною технологією підлягає оцінці якості підготовки, визначенню: чи досягнуто мету, сформована готовність студента до професійного самовдосконалення? Із цією метою повинні бути розроблені критерії, за якими технологія може визнаватися прийнятною. У нашому випадку це була інтегрована оцінка, яка складалась із спостережень викладача й експертів, самооцінки, яку визначали самі студенти, а також діагностування, що відбувалося протягом усього періоду підготовки на підставі відомих методик.

Вважаємо, що для здійснення освітніх цілей, пов'язаних із формуванням конкурентоздатного інженера, який прагне максимального розкриття особистісного та професійного потенціалу, необхідне застосування комплексного підходу. Цей підхід повинен враховувати такі положення.

По-перше, базуватися на особистісно орієнтованому підході до особистості студентів і технологіях педагогічного співробітництва. А. Дистервег зазначав, що “розвиток і освіта жодній людині не можуть бути даними або повідомленими. Усякий, хто воліє до них прилучитися, повинен досягти цього власною діяльністю, власними силами, власною напругою. Зовні він може отримати тільки збудження... Тому самодіяльність – засіб та одночасно результат освіти” [2, с.118].

Об'єктом педагогічного управління постає особистість вихованця, студента. У широкому розумінні це особистість, яка, з одного боку, є об'єктом виховної взаємодії з певною особою (вихователь, викладач, батьки) або соціальним оточенням (сім'єю, творчим, трудовим, спортивним або навчальним колективом). З іншого боку, він постає як суб'єкт самовиховної діяльності, йому належить активна роль у формуванні своїх особистісних якостей. Не можна не погодитись із твердженням, що людина, особистість виховується у процесі діяльності. Під впливом середовища та спеціально організованих умов у нього формуються певні риси особистості, які закріплюються в його поведінці, вчинках і діях.

Значна увага в інтегрованій психолого-педагогічній та управлінській підготовці майбутніх інженерів приділяється й удосконаленню *технології педагогічної взаємодії у системі “викладач - студент”*, бо така педагогічна взаємодія розглядається як дуже важливий і невід'ємний складовник педагогічного процесу, який забезпечує отримання високих освітніх результатів. При зазначеному підході заняття перетворюються від простої передачі інформації на ділову, доброзичливу, спільну співпрацю, яка направлена на досягнення високоефективного результату – мети навчального процесу. Слід відзначити, що цій *організації міжособистісної педагогічної взаємодії притаманні такі риси*: взаєморозуміння обох суб'єктів педагогічної взаємодії, усвідомлення спільних інтересів і необхідності творчої співпраці; побудова співпраці на принципах доброзичливості й довіри; формування позитивної емоційної направленості; взаємодопомога у переборенні виникаючих труднощів; об'єктивність у взаємних оцінках; додержання принципів загальної культури взаємин і спілкування тощо.

Викладач і учень взаємодіють між собою в рамках організованої системи відношень, в якій викладач здійснює керівництво. Утілюючи на практиці чітко вивірені стратегічні й тактичні цілі, він формує “суб'єкт-суб'єктні” відносини. Можна припустити, що найбільш оптимальними умовами, коли може розвинути і розкритися потенціал майбутнього фахівця, слід вважати такі, за якими викладач був би перш за

все особистістю, мав високий інтелектуальний, моральний і фізичний рівень, глибокі психолого–педагогічні знання, розуміння особистості своїх вихованців. Тобто необхідна особистість професіонала, яка, володіючи педагогічною майстерністю, постійно відчуває потребу в поповненні знань, пошуку нових рішень, творчості в роботі, самовдосконалення. Але однією чи не з головних якостей, притаманних особистості викладача, який орієнтується на формування всебічної гармонійної особистості майбутнього не лише лідера, а й фахівця у різних галузях, відповідно до сучасних вимог ринку праці та суспільства, є розуміння та володіння ним технологією педагогічної комунікації. Саме ця технологія обумовлює педагогічно доцільні взаємини між викладачами та вихованцями. Вони підпорядковані досягненню виховного результату та будуються на добровільному визнанні вихованцем авторитету, прав, знань та досвіду викладача, його лідерства. Це виявляється в прагненні вихованця вчитися у викладача, спілкуватися з ним, наслідуючи його [3, 14].

По-друге, необхідна модернізація існуючої системи підготовки, що базується на основі дидактичного реконструювання матеріалу і впровадженні цілісних технологій авторських шкіл, наприклад за методом Лозанова-Шаталова, навчання великим блоком. Швидко зростання обсягу інформації, що спостерігається в природничо-наукових та технічних галузях, висуває перед кожним викладачем питання щодо пошуку ефективних методів передачі значної кількості важливої інформації. Тому, щоб правильно обрати найбільш раціональні методи передачі інформації та її засвоєння, виникає необхідність систематизації та структурування матеріалу, проведення глибоких досліджень. Обсяг матеріалу не повинен містити зайву інформацію. Треба не просто скоротити обсяг інформації, а змінити його структуру та концентрацію уваги. З цього приводу дуже слушно зазначає А. Мелецинек, вказуючи, що “... слід не виключати застаріле й включати нове, а необхідно використовувати взаємозв’язок, що існує між старим і новим, виключаючи дублювання та скорочуючи тим самим обсяг матеріалу” [11, с. 32].

Зазначимо, що такого ж принципу ми додержувались при розробці та впровадженні у навчальний процес нових курсів управлінських дисциплін. При викладанні цих курсів особливий акцент зроблений на тому, що технологія управлінського виховання – це цілеспрямований систематичний вплив педагога на студента як суб’єкта процесу з метою оволодіння основами управлінських знань, вироблення певних умінь та навичок з урахуванням системи наукових принципів до програмування процесу навчально-виховної діяльності, використання у навчальній практиці найбільш ефективних методів і прийомів для розвитку управлінського мислення [3-5].

По-третє, має бути врахована категорія особистостей, які навчаються. Для студентів з високим потенціалом слід було б запропонувати технології роботи з обдарованими студентами, застосувати диференційоване навчання: індивідуальне чи в малих групах, модульно-рейтингове навчання. Відомо, що виховання й освіта є невід’ємним складником у процесі формування особистості. Неможливо виховувати, не передаючи знання, усяке ж знання діє виховуючи. У такому контексті слушно звучать такі слова Л. М. Толстого: “... виховання є впливом однієї людини на іншу з метою примусити того, кого виховують, засвоїти відомі моральні звички” [15, с.409].

У світлі нової парадигми освіти й ідей гуманізації усе більше затверджується індивідуально-ціннісний підхід до виявлення сутності змісту освіти. З урахуванням такого підходу до підготовки інженерів в умовах технічного університету як найважливіший етап розвитку системи освіти розглядається модульне навчання. Наприклад, у психолого-педагогічних дослідженнях, проведених у НТУ “ХПІ” (2002-2009 рр.), розглядаються дидактичні особливості модульної організації процесу управлінської підготовки інженерів на прикладі розроблених за активною участі автора інтегрованих спецкурсів “Сучасні управлінські технології”, “Основи управління соціальними системами”, “Управління розвитком соціально-економічних систем”. Показано, що кожен навчальний модуль є інтеграцією різних видів і форм навчання,

підпорядкованих загальній темі навчального курсу. Він дає можливість логічно і компактно згрупувати навчальний матеріал, уникаючи повторень усередині курсу. У процесі підготовки студентам можуть бути запропоновані репродуктивний і проблемно-пошуковий види організації модульного навчання [3, с.10].

Зміст модульного навчання включає опанування нових знань і технологій дослідження. Кожен студент у міру засвоєння матеріалу проходить етапи поточного контролю. Для оцінки знань використовується більш прогресивна методика – усі результати, досягнуті на кожному етапі контролю, оцінюються в балах. Усі набрані бали було підсумовано, і саме вони утворювали загальний індекс студента. У цьому випадку метою студента стає одержання максимальної кількості балів, що може бути основою отримання заліку чи іспиту “автоматично”. Обговорюючи переваги модульного навчання, важливо відзначити: гнучкість структури, дидактично обґрунтоване узгодження всіх видів навчального процесу всередині модулів, ефективність контролю засвоєння знань, швидка диференціація студентів за рівнем знань, можливість набуття великого обсягу знань і умінь за короткий термін навчання.

По-четверте, як відомо, теорія без практики сліпа. Тому необхідно для цього передбачити виділення годин на практичні й семінарські заняття з проведенням ділових ігор, тренінгів. Психолого-педагогічні дослідження довели, що ділові ігри, тренінги, взагалі практичні заняття активізують та викликають увагу студентів. Особливо вона підсилюється, якщо в ролі викладача як його дублер виступає студент з групи. Безумовно, дублер повинен бути достатньо підготовленим до проведення заняття. Під час такого спілкування він опановує деякі таємниці майстерності як управлінської, так і викладацької. Опитування серед студентів довело, що їм такі форми проведення занять подобаються. У них студент може виявити свої творчі здібності, більше розкритися, а викладач побачити самого студента як особистість, а не загальну масу, внести корегування в індивідуальне навчання кожного студента [3, 4].

По-п'яте, особливо варто звернути увагу на проходження виробничої практики в різних фірмах і організаціях міста. Останнім часом виробнича практика ігнорується або вона перетворюється на формальність. Утім участь в ній дозволяє відпрацювати накопичені знання, удосконалити свої навички та вміння, що також сприяє розвитку і реалізації особистісного і професійного потенціалу. На наш погляд, подібні заходи будуть сприяти здійсненню освітньої мети – формуванню готовності до професійної діяльності й професійного самовдосконалення майбутнього інженера, розвитку і реалізації його особистісно-професійного потенціалу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У контексті формування конкурентоздатності сучасного фахівця, готовності студента технічного університету до професійної діяльності, самовдосконалення педагогічні технології слід вважати не застиглою схемою навчального процесу, не готовими шаблонами і стереотипами, а системою психологічних, загальнопедагогічних, дидактичних, частковометодичних процедур взаємодії педагогів і студентів з урахуванням їх здібностей і схильностей, спрямованих на проектування і реалізацію змісту, методів, форм і засобів навчання, адекватних цілям освіти, змісту майбутньої діяльності та вимогам до професійно важливих якостей фахівців.

Список літератури: 1. *Амеліна С. М.* Теоретико-методичні основи формування культури професійного спілкування студентів вищих аграрних навчальних закладів: дис. ...д-ра пед.наук: 13.00.04 / Амеліна Світлана Миколаївна. – Харків, 2008. – 563 с. 2. *Дистервег А.* Избранные педагогические сочинения / А. Дистервег. – М., 1956. – С. 118. 3. *Ігнатюк О. А.* Формування готовності майбутнього інженера до професійного самовдосконалення: теорія і практика: [монографія] / О.А. Ігнатюк. – Харків: НТУ “ХПІ”, 2009. – 432 с. 4. *Ігнатюк О. А.* Творчі підходи до управлінської підготовки національної гуманітарно-технічної еліти / О. А. Ігнатюк // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2002. – №2. – С. 75–84. 5. *Ігнатюк О. А.* Технологія формування професійно значущих якостей у системі соціально-

гуманітарної підготовки інженерів / О. А. Ігнатюк // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2006. – №4. – С.75–84. 6. Коваленко В. Г. Модульно-рейтингове навчання як засіб індивідуалізації навчального процесу у вищому технічному закладі: автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.09 “Теорія навчання ” / В. Г. Коваленко. – Луцьк, 2005. – 20, [1] с. 7. Коваленко Е. Э. Дидактические основы профессионально-методической подготовки преподавателей специальных дисциплин: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Коваленко Елена Эдуардовна. – Харків, 1999. – 407 с. 8. Коломієць О. Б. Педагогічне забезпечення культурологічної складової у підготовці студентів технічних вищих навчальних закладів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 “Теорія та методика професійної освіти” / О. Б. Коломієць. – К., 2004. – 20, [1] с. 9. Лазарєв М. І. Теоретичні і методичні засади моделювання змісту загальноінженерних дисциплін для технологій навчання студентів: автореф. дис... на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук: спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / М. І. Лазарєв. – Харків, 2004. – 37 с. 10. Матвеева Т. Инновационная образовательная технология формирования базовых компетенций студентов / Т. Матвеева // Высшее образование в России. – 2007. - № 7. – С. 28–32. 11. Мелецинек А. Инженерная педагогика: учеб. пособ./ А. Мелецинек. – М.: МАДИ, 1998. – 185 с. 12. Попова О.П. Розвиток творчого потенціалу майбутнього інженера в процесі професійної підготовки у вищому технічному навчальному закладі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / О.П.Попова. – Запоріжжя, 2009. – 24, [1]с. 13. Романовський А.Г. Формирование конкурентоспособного специалиста как стратегическая задача философии современного образования / А. Г. Романовский // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2008. – №3. – С. 3–9. 14. Товажнянський Л.Л. Педагогіка управління: навчальний посібник / Л.Л. Товажнянський, О.Г. Романовський, О. С. Пономарьов, З.О.Черваньова. – Харків: НТУ “ХПІ”, 2003. – 408 с. 15. Толстой Л.Н. Педагогические сочинения / Л.Н.Толстой. – 2-е изд., М., 1958. – С.409.

Bibliography (transliterated): 1. Amelina S. M. Teoretiko-metodichni osnovi formuvannja kul'turi profesijnogo spilkuvannja studentiv viwih agrarnih navchal'nih zakladiv: dis. ....d-ra ped.nauk: 13.00.04 / Amelina Svitlana Mikolaïvna. – H., 2008. – 563 s. 2. Disterverg A. Izbrannye pedagogicheskie sochinenija / A. Disterverg. – M., 1956. – S. 118. 3. Ignatjuk O. A. Formuvannja gotovnosti majbutn'ogo inzhenera do profesijnogo samovdoskonalennja: teorija i praktika: [monografija] / O.A. Ignatjuk. – Harkiv: NTU “HPI”, 2009. – 432 s. 4. Ignatjuk O. A. Tvorchij pidhodi do upravlins'koï pidgotovki nacional'noï гуманітарно-технічної еліти / О. А. Ігнатюк // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2002. – №2. – С. 75–84. 5. Ignatjuk O. A. Tehnologija formuvannja profesijno znachuvih jakostej u sistemі social'nogo-gumanitarnoi pidgotovki inzheneriv / О. А. Ігнатюк // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2006. – №4. – С.75–84. 6. Kovalenko V. G. Modul'no-rejtingove navchannja jak zasib individualizacii navchal'nogo procesu u viwomu tehničnomu zakladi: avtoref. dis... na zdobuttja nauk. stupenja kand. ped. nauk: spec. 13.00.09 “Teorija navchannja ” / V. G. Kovalenko. – Luc'k, 2005. – 20, [1] s. 7. Kovalenko E. Je. Didakticheskie osnovy professional'no-metodicheskoi podgotovki prepodavatelej special'nyh disciplin: dis... d-ra ped. nauk: 13.00.04 / Kovalenko Elena Jeduardovna. – H., 1999. – 407l. 8. Kolomijec' O. B. Pedagogichne zabezpechennja kul'turologichnoi' skladovoï u pidgotovci studentiv tehničnih vyshhjih navchal'nyh zakladiv: avtoref. dys. na zdobuttja nauk. stupenja kand. ped. nauk: spec. 13.00.04 “Teorija ta metodyka profesijnoi' osvity” / O. B. Kolomijec'. – K., 2004. – 20, [1] s. 9. Lazarjev M. I. Teoretychni i metodychni zasady modeljuvannja zmistu zagal'noinzhenernyh dyscyplin dlja tehnologij navchannja studentiv: avtoref. dys... na zdobuttja nauk. stupenja d-ra ped. nauk: spec. 13.00.04 “Teorija i metodyka profesijnoi' osvity” / M. I. Lazarjev. – H., 2004. – 37s. 10. Matveeva T. Innovacionnaja obrazovatel'naja tehnologija formirovanija bazovyh kompetencij studentov / T. Matveeva // Vysshee obrazovanie v Rossii. – 2007, № 7. – С. 28–32. 11. Melecinek A. Inzhenernaja pedagogika:

учеб. пособ./ А. Мелечинек. – М.: МАДИ, 1998. – 185 с. 12. *Popova O.P.* Rozvytok tvorchoho potencialu majbutn'ogo inzhenera v procesi profesijnoi' pidgotovky u vyshhomu tehničnomu navchal'nomu zakladi: avtoref. dys. na zdobuttja nauk. stupenja kand. ped. nauk: spec 13.00.04 “Teorija i metodyka profesijnoi' osvity” / O.P.Popova. – Zaporizhzhja, 2009. – 24, [1]s. 13. *Romanovskij A.G.* Formirovanie konkurentosposobnogo specialista kak strategicheskaja zadacha filosofii sovremennogo obrazovanija / A. G. Romanovskij // // Teorija i praktyka upravlinnja social'nymy systemamy. – 2008. – №3. – S. 3– 9. 14. *Tovazhnjans'kyj L.L.* Pedagogika upravlinnja: navchal'nyj posibnyk / L.L. Tovazhnjans'kyj, O.G. Romanovskij, O. S. Ponomar'ov, Z.O.Chervan'ova. – Harkiv: NTU “HPI”, 2003. – 408 s. 15. *Tolstoj L.N.* Pedagogicheskie sochinenija / L.N.Tolstoj. – 2–e izd., M., 1958. – S.409.

О.А. Игнатюк

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ЦЕЛЕНАПРАВЛЕННОЙ
ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПО ФОРМИРОВАНИЮ
КОНКУРЕНТОСПОСОБНЫХ БУДУЩИХ ИНЖЕНЕРОВ В
УСЛОВИЯХ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ОБЩЕСТВА**

Статья посвящена проблемам подготовки специалистов в высшей школе. В поле зрения находятся вопросы целенаправленной педагогической деятельности, направленной на формирование конкурентоспособных инженеров. Обсуждаются теоретико-методические основы профессионально-педагогической деятельности преподавателей технических университетов в условиях инновационного развития общества.

Ключевые слова: будущий инженер, высшая школа, конкурентоспособность инженера, педагогические технологии, профессионально-педагогическая деятельность, преподаватель технического университета, формирование профессионала.

O. Ignatyuk

**THEORETIC-METHODICAL BASES OF PURPOSEFUL PEDAGOGICAL
ACTIVITY ON FORMATION OF THE COMPETITIVE FUTURE ENGINEERS
IN CONDITIONS INNOVATION OF DEVELOPMENT OF A SOCIETY**

The article is devoted to problems of preparation of the experts in a higher school. There are questions of purposeful pedagogical activity directed on formation of the competitive engineers in a field of sight. The theoretic-methodical bases of professional - pedagogical activity of the teachers of technical universities in conditions innovation of development of a society are discussed.

Key words: the future engineer, higher school, competitiveness of the engineer, pedagogical technologies, professional - pedagogical activity, teacher of technical university, formation of the professional.

Стаття надійшла до редакційної колегії 05.07.2010